

Halottaink a családban – gyász

2011.október 30
Székesegyház Pécs

Farkas Béla atya, Lukács Évi, Markovics János és Éva

Bemutatkozás, ének, ima

10 perc

ÉNEK: 190 „Hozsannás „ ének

Te vagy földi éltünk
Vezércsillaga,
Édes reménységünk,
Kegyes Szűzanya.
Téged rendelt jó Anyánknak
Az Isten Fia,
Azért áldunk örvendezve,
Ó, Szűz Mária!

És ha elközelget
Éltünk alkonya,
Te vagy vigaszteljes
Esti csillaga.
Téged rendelt...

Béla atya

IMA:

Uram,
ez a ma reggeli szél
szinte megkopasztotta öreg hársfánkat:
hajnalban még tele volt levéllel,
és mostanra, alig néhány óra múltán,
csupaszon áll a házunk előtt.
Milyen gyors az elmúlás Uram!
Milyen megállíthatatlan!
Erre gondolunk most,
amikor megköszönjük
mindazokat a szeretteinket,
akiket már hazaszólítottál.
Köszönjük a meghalt édesanyákat, édesapákat,
a meghalt nagyszülőket,
s mind a többi felmenőt,
köszönjük a meghalt férjeket, feleségeket,
köszönjük meghalt gyerekeinket,
s mind a többieket:
meghalt rokonainkat, barátainkat,

szomszédainkat, ismerőseinket.
Hitünk szerint ők már
nálad vannak, Uram,
otthon vannak,
hazataláltak,
de az is lehet,
hogy még a kapud előtt állnak.
Értük imádkozunk most,
meghalt szeretteinkért:
fogadd be őket, Uram, az Örök Hazába!
Hadd éljenek
a Te tisztaságodban, a Te békédben,
a Te örömdben!
Éljenek, és a Te világosságod
fényeskedjék nekik, mindörökké.
Ámen.

Béla atya

Október Mária hónapja. De nem ezért énekeltünk róla. Ezekben a napokban halottainkra emlékezünk. Talán megüli lelkünket a gyász is, ha csak nemrég kellett elválnunk szeretteinktől. Ilyenkor eszünkbe jutnak a velük töltött évek, de a magunk sorsa is. Jó arra gondolnunk, hogy zarándokutunkon nem vagyunk egyedül. Velünk van Égi Anyánk, Mária, földi életünk vezér-, hajnal-, reménycsillaga, és ő az, aki halálunk óráján is imádkozik értünk. A gyász lesújtó, kegyetlen szorításából átvezet a hitben látás szabadságába. Valamit megsejtet velünk az égi haza boldogságából.

Ez a keresztyén öröm nem valami ugrándozó vígság, hanem a legyőzött szomorúság. Amikor Máté evangéliumának 5. fejezete elején a boldogságokról olvasok, gyakran zavarba jövök. Ugyan miért is lennék boldog, amikor sírok, szomorú vagyok, üldöznek és hazudozva minden rosszat fognak reám, vagy éppen gyászolok? Hát igen! Könnyű örülni, beszélni Isten jóságáról, gondviselő atyai szeretetéről, amikor nincs semmi gondunk: van egészség, megfelelő anyagi bázis, baráti közösség, felemelő szellemi légkör. Ezért viszont az u.n. pogányok is köszönetet tudnak mondani! (V.ö. *Mt 5,46-47*)

A keresztyén ember azonban a megpróbáltatásaiban, a halálban is Isten minket beborító szeretetére gondol, s tudja azt, hogy Urunk mindent a javunkra fordít. Ezért hordozzuk magunkban a nehéz helyzetekben, még a gyászban is az örömet, a Tőle kapott békességet. Hisszük, hogy „a könny az öröm ikertestvére” (*Mácz István*), hogy „csak a gyötrelem után jön a kegyelem” (*Limai Szent Róza*), és nincs igazi szeretet kereszt nélkül.

Bizonyára láttatok már könnytől ázott, mégis mosolyra forduló, boldogságot, mély örömet sugárzó arcot, ahol a könnycseppek gyémántként ragyogtak. Isten titka, szeretete lett láthatóvá benne!

Éva

A szomorúság lenyomja az embert, magába szorítja. Halottainkkal kapcsolatban is kitűnik ez. Elvesztésük miatt szomorkodunk, de az ő sorsuk, hogy már az örök boldogságban vannak, sokszor nem enyhíti fájdalmunkat. Amikor Jézus hírül adja a tanítványoknak, - (*Jn 16, 19-24*) - hogy visszatér atyjához, azok ahelyett, hogy Jézus sorsa érdekelné őket, s vele együtt örülnének, - ehelyett csak magukra gondolnak, le vannak törve Jézus elvesztése miatt, egyikük sem érez vele együtt annyira, hogy örülnének hallatlan boldogsága kezdetekor, amikor megtér az Atyához.

Emberi természetünkől bármennyire is idegen a halál gondolata, mégis hinnünk kell Jézusban, az ígéretében, hogy így tudunk eljutni az örök boldogságba. A fájdalunk mellett tudunk-e örülni valaki halálakor, túl tudunk-e lépni magunkon, s csak a szeretett ember sorsáért imádkozni, hinni, hogy jó helyen, a boldogságában, az örök életben van?

Igazán közvetlen hozzátartozómat már nagyon régen, nagymamámat gyászoltam csak, évtizedekkel ezelőtt. Őt nagyon szerettem, nagyon sokat láttam szenvedni mérhetetlen türelemmel és szelídséggel. Óvódás szívem minden szomorúságával sirattam el mamust, így hívtuk őt. Akkor könnyörtelen szörnyűségként tűnt fel előttem a halál.

Amikor a HH közösségben megismertük a Gödön lakó Mikessy Pongrác és Jutka házaspárt, s bemutatkozó beszélgetésben megkérdeztük tőlük, hány gyermeketek van, szinte rutin kérdésként, még ma is előttem van az a pillanat, ahogy házuk lépcsőjén földre gyökerezett a lábam válaszuk hallatán: kettő itt a földön, kettő az égben. Két kis gyermeküket temették el rákos betegségben, a válaszuk mégis békés volt, nyugodt, szelíd, szeretettel s alázattal teli. Én csak néztem döbbenet, mérhetetlen tisztelet és megbecsülés ébredt bennem irántuk.

Életem során nem volt könnyű a halál gondolatával barátkoznom. Fiatalabb koromban jeges rémület töltött el, ha szembesültem vele. Azt pedig, hogy békét, örömet érzek, vagy Jézus ígéretét lássam, higgyem benne, arra képtelen voltam. Ahogy múlnak az évek felettem, az érzéseim sokat szelídültek. Teljes nyugalom, hitem ebben is csak Istennél lehet! Szeretnék állandóan Rá tekinteni, Rá hagyatkozni és valóban elhinni az Ő ígéretét, az Ő örömét, hogy vár minket a mennyei boldogságban!

János

Nagyszüleim, édesapám vagy idős korban, vagy hosszú betegség után haltak meg, nem váratlanul.

Édesanyám már 80 éves elmúlt, amikor meghalt négy éve januárban. Váratlanul, szinte néhány nap alatt hagyott itt minket. Fizikai állapota, testi egészsége vetekedett a nála jóval fiatalabbakéval, karácsonyt még öcséméknél töltötte, messze otthonától, egyedül utazva, mondhatni a legnagyobb rendben, erőben. Aztán pár nap alatt szembesülnöm kellett azzal, hogy a fizikai állapot, egészség nem minden. A szellem, a psziché, a megbomlott állapotú léleknél nagyobb pusztítást emberben talán semmilyen más betegség sem tud véghezvinni. Érthetetlen, felfoghatatlan volt az a romlás, amit látnom kellett rajta, s nagyon sokat gondolkodtam, hogy vajon miért is imádkozzam? A gyógyulásáért, az előre nem látható lelki állapotért, esetleg valami - a mi emberi fogalmaink szerinti silány létért, vegetációért – vagy az igazi boldogságáért, megnyugvásáért? Imádkozhatok a haláláért, vagy másképpen fogalmazva az Isten kegyelméért? Sokszor tűnődtem: mikor lennék igazán boldog én, s mikor Ő? Nagyon szerettem volna egy olyan bizonyosságot, hogy mindketten boldogok lehetünk, örülhetünk ugyanazért, akármi is lesz a Jóisten akarata. Halála, elvesztése fájdalmas volt, de a koporsóban látva kisimult, megnyugodott, békés arcát, ezt a bizonyosságot kaptam az Úristentől: ő most boldog, s én is az lehetek.

Éva

4 éve húsvétkor apukám haldoklott. Kórházban volt. Már többször gyónt, felkészült, tiszta volt a lelke, mint a galambé. A nagy családunk összegyűlt az ünnep és apa állapota miatt is. Minden földi ünnepi felhajtást mellőztünk, csak együtt voltunk csendességben, békességben, várakozásban, szó is ritkán és halkan esett, pedig 20-an voltunk. Egyik nővéremnek jutott eszébe, hogy megáldoztassuk a kórházban. Nem volt könnyű, mégis sikerült. Olyan örömmel vittük a kórházba a Szentostyát, ami nem hasonlítható semmihez.

Megszereztük az egyetlen drága kincset, ami számít! Még sokáig volt súlyos állapotban, s egy alkalommal észrevettem, hogy hosszasan elréved. Majd ezt mondta: biztosan nem hiszed el, hol voltam. Talán azt gondold, bolond vagyok. De akkor is elmondom, hogy a jó Istennél voltam. Nagyon jó volt Nála. Már nem félek a haláltól. Én meg könnyezve-mosolyogva válaszoltam: hogyan hinném el, apukám, hiszen hiszek Istenben!

Aztán apukám nem halt meg, felépült, szerdán lesz 93 éves. Számtalan teendőm ellenére a tegnapi napot vele töltöttem, csak Isten tudja, meddig tehetem. Évekkel ezelőtt, a kórházban, és most is nagyon áthat az a gondolat, hogy annyi minden fölösleges után futunk az életben, pedig ez az egyetlen fontos, szeretetben lenni, Jézussal, Istennel találkozni.

Béla atya

Amióta eszemet tudom, gyermekkoromban otthon minden este együtt imádkoztunk. Megvolt ennek a rendje. Nagyobb iskolás koromban is körülvettük a valamelyik zárdából a nővérek szétszórátása után megörökölt fiókos térdeplőt, s kiváltságosnak számított, aki erre térdepelhetett. Az imában volt estéhez illő, rózsafüzér, különböző könyörgések, és rendszeresen hozzá tartozott a „Most segíts meg Mária” kezdetű is. Hittel és buzgósággal imádkoztunk. Tudtuk, hogy ennek ereje van és összetart minket. Édesapánkért is elmondtuk esténként egy-egy tized rózsafüzért, hogy épségben hazatérhessen. Akkor még nem tudtuk, hogy a világháborúban, lakásunkból való elhurcolása után nem sokkal agyonlőtték.

Már lehettem vagy tízéves, amikor édesanyámmal és apai nagymamámmal májusi litániákon én is részt vehettem. Nagyon örültem, amikor a számomra kedves és ismerős ima is elhangzott: „Most segíts meg Mária!”. Igaz, én akkor csak „mossegíts” meg Máriának mondtam, s úgy gondoltam, hogy ez a szó Máriának egy jelzője. Nem fogtam fel egészen a hosszú ima teljes gondolat- és kifejezés világát, de annyit igen, hogy valamit kérünk és Mária erre biztosan válaszol.

A szemináriumi és papi évek alatt nem volt ez mindennapi imádságom, de ha elkezdtek, mindig örömmel folytattam.

Édesanyám halála előtt két évvel Siklósra helyezett főpásztorom. Odaérkezésem első pillanatától tudtam, hogy a Jóisten szándéka és akarata volt. Sok jel mutatott erre. Az egyik az volt, és ennek nagyon örültem, hogy édesanyámat gyakrabban látogathattam. Nemcsak egyéb ügyek rendezése kapcsán, hanem külön csak azért is felkerestem, hogy egy félórát együtt legyünk. Ilyenkor gyakran imádkoztunk egy-egy tizedet a rózsafüzérből, vagy más imákat, melyek között ott szerepelt a „Most segíts meg Mária!” is. Szívesen mondtam, de nem tulajdonítottam ennek különösebb jelentőséget. Talán csak az tűnt fel, hogy édesanyám napi imáiban ez mindig szerepel.

Édesanyánk élete utolsó éveiben gyakran elesett. Általában jól beütötte magát, de mindig csak felépült. Aztán eljött az utolsó esés ideje. Bátyám éppen Rómában tartózkodott fokoláre összejövetele és ezért nagy volt az ijedtség, mit is csináljunk. Édesanyánk arca teljesen, különösen a szeme környékén úgy bevérzett, hogy csak nem akart megszűnni a lilakék színváltozás. Már napokig nem volt egészen magánál. Mégis, amikor odahajoltam ágya fölé, tudtunk egy kicsit beszélgetni. Azután már azt sem. Nem figyelt rám, de az ajka mozgott és halkán imát ismételt. Ahogy befejezte, rögtön újra kezdte: „Most segíts meg Mária, ó irgalmas Szűzanya.” Megpróbáltam vele együtt mondani: egyszer-kétszer, sokszor egymás után. Vajon hányszor mondhatta el napjában?! Elgondolkodtatott. Édesanyám ebben az önkívületi állapotban is 'tudta', hogy hogyan imádkozzék, kihez forduljon. „Hol már ember nem segíthet, a te erőd nem törik meg. Most segíts meg Mária!”. És csak mondta, szinte megállás nélkül. Mintha mindkét kezével a Szűzanyába kapaszkodott volna, és őt el nem engedte. Ez volt a hite, ez volt a reménye, ez volt az élete! Ekkor 102 éves volt már. Így láthattam őt utoljára itt a földön.

Azóta, ha ezt az imát hallom vagy mondom, édesanyám jut eszembe.

Ének: *Te vagy földi éltünk ...4. 5. versszak*

Több alkalommal találkoztam olyan hívővel, akiben nagy volt a fájdalom amiatt, hogy szeretett hozzátartozója halálakor nem tudott elkészönni tőle. Az is előfordulhatott, hogy utolsó találkozásuk nem volt szép, békességes, hanem valami miatt nehezteltek egymásra. Sokszor ez nemcsak nagy bánat, hanem begyógyulatlan seb a gyászolóban.

János

IMA:

Reggel, mielőtt a kaput beteszed,
Mondj nekem valami kedveset.
Annyi minden megeshet egy nap,
Ki tudja, életben melyikünk marad?
Este mondj egy kedves szót a jó éjt!-hez,
Ki tudja, reggel melyikünk ébred.
Az élet olyan gyorsan múlik el, egyáltalán nem mindegy, mit teszel,
Hogy utoljára mit mondasz nekem, hogy utoljára mit kérdezel.
Hadd legyen az utolsó egy kedves szó,
Fontold meg, mindegyik lehet utolsó.

Lukács Évi : a halál

Egy évvel ezelőtt ilyenkor már tudtuk azt, hogy Vilivel karácsonykor már csak lélekben leszünk együtt.

Váratlanul tört ránk Vili betegsége. Még fiatalnak éreztük magunkat, még terveink voltak, amiket szerettünk volna megvalósítani, együtt. A halál, az elválás még csak úgy elröppentve, csak afféle poénként volt téma köztünk. Az életünknek megvolt a jól kialakult folyása, még nyitott terveink, céljaink voltak, még nem zártunk le semmit magunk körül. Még vágytunk az igazi öregségre, amikor lassíthatunk egy kicsit, és rácsodálkozhatunk a világra.

Mikor elolvastam Vili betegségének az első leletét, először nem is értettem mindent. Pedig nagyon egyszerű volt. Egy nagy vészjósló ködgombolyag volt az egész. Aztán fokozatosan tisztultak fel a dolgok, órák kellettek ahhoz, hogy felfogjam, hogy miről is van szó. Hogy nincs már menekülő út. Megdermedt a lelkem, úgy éreztem, hogy kiszálltak a fejemből a gondolatok is, csak a nagy ürességet éreztem magam körül napokon át.

Az orvosi események gyorsan peregtek, nagyon sokan segítettek nekünk, hogy Vili jobb állapotba kerüljön, de a helyzet egyre kilátástalanabb vált, Vili szemmel láthatóan egyre gyengébb lett. Görcsösen csak arra törekedtem, hogy egyre több időt töltssek vele.

Ültem az ágya szélén, és eszembe jutott a közös életünk, 40 év együtt gondokkal, feladatokkal örömmel bánattal. Görcsbe szorulva elképzelhetetlennek éreztem, hogy vége a sornak, nem lesznek már közös dolgaink, élményeink. Aztán azt is eszembe jutott, hogy hiszen az esküvőnk napján már kimondtuk mindketten azt a szót, hogy halál. És akkor milyen messzinek, milyen mesebelinek, milyen elérhetetlennek és lehetetlennek tűn. És most

egyszerre csak itt van előttünk, a maga teljes valóságában. Úgy éreztem, hogy nagyon hamar ért utól bennünket a halál árnyéka.

És nem tehettem semmit. Csak azt, hogy a szívem minden melegségével és mélységével együtt voltam Vilivel. Együtt meneteltünk az úton, nem tudtuk, hogy milyen nem várt akadályt jelent a következő lépés, és azt sem tudtuk, hogy merre, és meddig vezet az út. Csak a görcs volt bennünk, és kapaszkodtunk egymás lelkébe.

A két hónapig tartó betegség alatt mindvégig azt éreztem, hogy az Úr egy nagy ernyőt tart fölénk, ami alatt a gyerekekkel együtt egy külön világban voltunk. Az ernyő stabilan állt, mert a barátaink, a velünk együtt érzők imája biztosan tartotta, nem engedte, hogy valami és elmozdítsa az ernyőt. Most éltem meg igazán, hogy micsoda nagy ereje van az imának.

Vili hajnalban halt meg. A fájdalomtól szinte megdermedve közeledtem a betegszoba ajtajához. Olyannak éreztem a mozdulataimat, mintha nem is én volnék, hanem egy gép mozogna helyettem. Fájdalmas volt minden mozdulatom. Félttem az utolsó találkozás érzéseitől.

Mikor beléptem a kórterembe, úgy éreztem, mintha nem is a jól ismert falak között lennék, ahol lelki és testi fájdalom volt minden perc.

Olyan volt, mintha szentélybe léptem volna, a kegyelmek különleges tárházába. Mintha egy kicsi kulcslukon a mennyország fényessége omlott volna rám, és puha, meleg oltalmazó szeretettel vett körül. Feloldott bennem minden görcsöt, félelmet.

Különlegesen jó volt ott lennem. Egy más, egy szebb világ távlatait tárta elém. A kökemény fájdalom kezdett feloldódni bennem, és átadta helyét a megnyugvásnak, és a teljes elfogadásnak.

Az ablak szemben volt velem, ahogy Vili ágya mellett ültem, és úgy láttam, hogy az égbolton a csillagok, egészen rendkívüli fényességgel ragyogtak, szinte bemosolyogtak rám az ablakon keresztül, és szinte húztak az ég felé.

Biztatás, és egy más világ bizonyossága volt a fényükben. Észre kellett vennem, hogy micsoda békét, és örömet árasztanak magukból én felém.

Vili azt kérte tőlünk, hogy ne szomorkodjunk, ne gyászoljunk, hiszen a feltámadás reményében a halál az örömnép.

Ennek a bizonyossága érintett meg engem ott, abban az órában, és teljes valóságában át tudtam élni.

A hely derűjét, biztatását, Vili arcának nyugalját hordozom magamban.

Béla atya

5 perc

ének: Ne féljetek, örüljetek, Krisztus győzelmesen föltámadt!"/

Majd utána:

A keresztények lelkébe alapvetően beleágyazódott az öröm, a hit, az istenfiúság, a testvéri közösség, a feltámadás, az örök élet öröme, amit még a gyász sem vehet el tőlünk. Mint a hegyre épült város, erről kell tanúskodnunk az emberek között. Ez az öröm bennünk nem a világ, hanem Krisztus öröme, aki él, aki győzött a halál felett.

És mégis! Nekünk is lehet hiányérzetünk elment hozzátartozónk miatt. Minket is megül a magány érzése, ha nagyon közel állt hozzánk, aki elköltözött. Ezzel meg kell küzdenünk!

Lukács Évi – gyász

Hála az Úrnak úgy nőttem fel, hogy súlyos veszteség még nem ért ifjú koromban, így nem is értettem sokáig, hogy mi az a gyász.

A fő kérdés az volt bennem, hogy ha hitünk szerint egy szebb élet vár ránk, akkor miért az a nagy elkeseredés.

Ma már tudom, hogy ha új élet, az örök élet is vár az elvesztett hozzánk tartozóra, ez nem zárja ki azt, hogy nekünk itt maradónak mennyire hiányzik. Azok, akik benne laknak a szívünkbe, akik az életünk részévé váltak, azokat a személyeket nem lehet csak úgy kiiktatni a további életünkből. Míg élünk, gyászoljuk őket. Ha igaz szívvel szerettük az elvesztett hozzánk tartozót, akkor a gyász minden képen utolér. De legtöbbször ragaszkodunk is ahhoz, hogy gyászoljunk.

A gyász a lelkünknek az az eszköze, amivel az addigi élő kapcsolatunkat egy új dimenzióba áthelyezzük.

A gyász egy hosszú út, különféle állomásai vannak, amelyek új és új titkok sorát nyitja ki előttünk. Olyan, mintha egy nagy sötét kastélyban bolyonganánk, ahol minden ajtó mögött más-más fájdalom lakik.

A gyászt mindenki másképp éli meg. Erre az életállapokra nem lehet sablont húzni, miként a többire sem. Van aki tud beszélni a meghalt hozzátartozóról, van aki nem. Van aki éjjel sír, van aki nappal, van aki hangosan, van aki magában.

Minél közelebb állt a szívünkhöz a hozzátartozónk, annál fájdalmasabb az elválás.

Korábbi időkben a vidéki életben megvolt a gyász rítusa. A kialakult szokásokhoz alkalmazkodni kellett. A szokások hordozták a gyász stációit. Ehhez alkalmazkodni kellett, és ez biztonságos védőburokkal vette körül a gyászolót. Ma ezeket furcsa sallagnak tekintjük, és egyedül járjuk végig a gyász idegen útját.

A halál pillanatában csodálkozunk, hogy nem állt le az élet, hogy fölkel a nap, és le is nyugszik, hogy emberek járnak az utcán, hogy az autóbuszok ugyan úgy beállnak a megállóba, mint máskor.

Igen, az élet megy tovább.

A mi belső világunk, a gyászunk az, ami le tudja állítani, vagy lelassítja a világ folyását olyankor, hogy időt szentelhessünk az elvesztett hozzátartozónak. Kicsi fiókokat építünk ki a szívünkbe, és mindegyikbe egy-egy emléket gyömöszölünk. Görcsösen gyűjtjük a fiókokat. Aztán ki-ki húzogatójuk a fiókokat, aztán elővesszük az emlékeket, el-el merengünk rajtuk. Ilyenkor tudjuk megállítani az idő kerekét, és helyet- és személyes időt adni a személyes emlékezésnek.

Így vigasztalódunk a gyászunkba

János – hogyan gondolunk egymás halálára?

Mi sokáig kerültük a beszélgetést egymással arról, hogy a halál egy napon majd elválaszt bennünket egymástól.

Én azzal hessegettem el legtöbbször ezt a beszélgetést, hogy biztosan még messze van – „nem időszerű” és mert nagyon fájdalmas érzéseket kelt a halál gondolata, miért is kell azzal foglalkozni? Nagyszüleim, édesapám idős korban, hosszú betegség után haltak meg, csendben, nem váratlanul. Sokáig készültem a haláluk pillanatára, többször is elbúcsúztam tőlük. Az élet természetes rendjét éltem meg halálukkor. De mit mondhatnék annak, aki a legkedvesebb, aki a legközelebb áll hozzám? Ha arra gondolok, hogy egyedül maradok, csak állok némán, egyedül, tanácstalanul. Mihez kezdhetnék? Csak vagyok - magam. Mintha elveszne az egyik felem, olyan vagyok, mint a fa, amit derékban hosszában hasít szét az értelmetlen vihar. Amikor Évával erről beszélgettünk, fájdalom és szomorúság volt bennem. De ez a beszélgetés örömteli is volt egyben, mert nem csak a jövőről szólt, sokkal inkább a máról. Kifejezte, mennyire fontos, hogy az együtt töltött időt, hogy a még együtt tölthető közös jövőt egymás megbecsülésében és szeretetében éljük meg.

Éva

Nagyon nehéz szívvel, ijedten, félelemmel, tanácstalanul és magányosan állok, szinte megdermedek arra a gondolatra, hogy János elmegy. Inkább alkudoznék az Istennel és Vele is: engedjék meg, hogy én menjek el előbb! Háborgok, miért történhet ez meg? Nem tudom, hogyan éljek tovább nélküle? Didergető magány és mélységes veszteségérzés tölt el. Nagyon sajnálom magamat, a sorsomat, és nem jut eszembe, hogy János már a jó Istennél lehet, az üdvösségben, az örök életben.

Kapaszkodnom kell a hitembe, az Istenbe, a belé vetett bizalmamba! Más nem ad megnyugvást, mint az a gondolat, hogy imádkozzunk a jó halál kegyelméért, az itt maradt házastárs boldogulásáért, vigaszért, erőért. Ezt a nagyon nehéz, szinte elviselhetetlen helyzetet szeretném teljes ráhagyatkozással a jó Isten tenyerébe helyezni, és Tőle hitet, erőt, biztatást kérni.

Hála tölt el, hogy még együtt lehetünk. Ez arra indít, hogy megbecsüljek minden közös pillanatot és hogy nagyon-nagyon szeressem.

Lukács Évi

Gyász 2

Nagyon nehéz volt Vili halálos ágya mellől hazamenni.

A lakás síri csöndje egészen más volt, mint az, mikor egy-két napig Vili nem volt otthon, vagy míg a kórházba jártam. Abban a csöndben a hazavárás bizsergett. Ez a csönd azt súgta, hogy

ez már örökre így marad. Ide Vili sem holnap, sem egy hét múlva, soha nem jön haza. Reggel nem kell ijedten fölkelnem, és kapkodva bemenni a kórházba, rettegvé attól, hogy milyen állapotban találok Vilit. Soha többet nem gondoskodhatok róla. Nem fogja hozni nekem az ágyamba a frissen főzött kávé, út közben kevergetve a kiskanállal, és mondogatva, hogy nem érti, hogy miért kell éhgyomorral kávé inni. És az ágyamhoz érve nem mondja többet, hogy "tessék Évikém, neked hoztam"

Az első napokban még próbáltam áztatni magamat, hogy talán nem igaz. Csak képzelődöm. De a csönd nem hazudott, úgy maradt a mai napig.

Még a **nem szeretem dolgok** is hiányoznak, mióta Vili nincs már köztünk. Vili a városba járásomat soha nem szerette. Ilyenkor többször is utánam telefonált, hogy hol vagyok, mit csinállok, mikor megyek már haza. Ezek a röpké telefonjai nagyon rosszul estek, hiszen ilyenkor kettőnk dolgát intéztem, és övé volt a döntés, hogy nem kísért el engem ezekre a beszerző, vásároló körutakra.

A temetésre készülődve bementünk a városba megvenni a szükséges ruhadarabokat. Nagy egyetértésben és szeretetben vásároltunk, de egyszer csak én nagyon kellemetlenül kezdtem érezni magamat. Hiányzott valami, és alig tudtam úrrá lenni a valóságos rosszullétemen. Nem tudtam mi a bajom, miért érzem ezt.

És akkor megcsörrent a telefonom, valaki ismerősöm keresett. És akkor egy varázsütésre elmúlt a rosszullétem, ami a hiányérzetem volt. Hiányoztak Vili ellenőrző kérdései. A telefoncsörgés erre emlékeztetett, és az idegen telefoncsörgés is némiképp oldotta bennem Vili hiányát, és ettől lettem jobban.

A mai napig számtalanszor előfordul, hogy ha valami izgalmas dolog történik velem eszembe jut, hogy **ha majd hazaérek, és elmesélem Vilinek**, vajon mit fog szólni hozzá..... És bennem él is a kíváncsiság a reagálására, készülök arra, hogy jól, hitelesen meséljem el a dolgot. Pár másodperc múlva mint a fejbeütés ér a valóság, hogy erre már ne számítsak, ez már nem része az életemnek. Nincs, aki meghallgassa a történetemet. Ilyenkor rám tör az elhagyatottság érzése. Olyan, mintha egy nagy durva pecsétet nyomna valaki a szívemre, hogy semmi sem lesz már a régi. Ezeknek a megszokott vágyaknak a fel-felbukkanása, és szívfacsaró fájdalma a gyász.

Voltak **dolgok, amiket mindig Vili csinált** otthon. Ilyen volt a fűnyírás. Tenyéryi a fűünk, de azt mindig Vili nyírta le. Idén tavasszal csak nőtt a fű, csak nőtt, és egyszerűen nem volt lelkirozm a fűnyíróhoz hozzányúlni. Hiszen azt utoljára még Vili keze fogta meg. A gyepet is utoljára a Vili keze tette rendbe. Egyszerűen rájött a lábamra a bénaság, mikor a fűnyíróhoz közeledtem. Tehetetlenné váltam saját magammal szemben. Nem tudtam irányítani magamat. A fű meg csak nőtt. Már a gyerekeim, unokáim is ajánlkoztak, hogy lenyírják a fűvet, mert szörnyen néz ki. Köszöntem, de nem engedtem nekik. Ezen a ponton is nekem egyedül kellett megbirkózni a gyászommal. Július közepe volt, amikor aztán megelégettem a helyzetet, elegendem lett saját magamból, és neki tudtam látni a fűnyírásnak.

Vilinek az **autó** volt az egyik legfontosabb munkaeszköze. Az autójának meg volt a helye, centire mindig ugyan ott állt meg az utcán. Mikor befordultam az utcába jelzett nekem, hogy Vili otthon van-e. Mikor esténként reggelenként húztam le-fel a rolót megnyugvással láttam, hogy az autó a helyén van, minden a jól megszokott rendben van. Szerves része volt az

életünknek, és a környezetünknek. Már a betegség végén, mikor ránéztem az autóra töpörödött szívvel gondoltam arra, mi lesz, ha nem ül bele többet, ha nem lesz többet szükség rá, és el kell adni.

És eljött ez az idő is. Üres lett az utca. Rémes volt befordulni az utcába, vagy kinézni az ablakon, hogy nincs többé ez a Vilihez tartozó tárgy. Nem kell többet. Mert a gazdája nincs itt velünk.

Valamelyik nap ugyan **olyan autó állt** ugyanoda, ahol a Vilié szokott állni. Kicsit meg is zavarodtam a látványtól, és aztán pár másodpercre átmelegedett a szívem, hogy Vili ezek szerint itthon van. De csak pár másodpercig tartott, mert rá kellett jönnöm a valóságra. Nagyon szívbe markoló volt, de mégis jó volt átélni a régi érzéseket.

Nagyon sok **kép** van a számítógépemben. Más családokban bizonyára a halál után kikerülnek a falra a képek. Nekem ez sem megy. Meglátok egy fényképet, és ólom súly nehezedik a szívemre és a kezeimre, képtelen vagyok kimásolni, és elvinni másolatot készíteni róla. Gondolkodtam már azon is, hogy miért van ez így velem. Talán azért, mert a falra kirakott fénykép véglegesítené azt, hogy az élő személy nincs már, csak a fényképe. És ezzel nem merek, nem akarok így szembesülni. Még elevenen él bennem az egész lénye, nem tudom őt fényképként kezelni.

Már egy éve próbálom feldolgozni Vili hiányát. Vannak most is napok, mikor csak nézek ki az ablakon, és ott merengek akár egy óra hosszat is. Aztán megmozdulok, és leülök egy székre, és ott ülök, észre sem veszem, hogy meddig. Aztán megeléjelem a helyzetet, felkelek, hogy munkához lássak, de találok egy másik széket, és azon merengek ugyan úgy tovább. És csak járnak a gondolataim az emlékeim körül. Próbálom visszaidézni a hangulatokat. És szavak nélkül beszélgetek Vilivel.

Hát ennyit a gyászomról. Nehéz út ez is, de talán nem is akarok lemondani erről az útról. Így lesz teljes a kettőnk élete.

Béla atya – záró elmélkedés

Jézus tudja, hogy miért sírunk és szomorkodunk. Földi életünkben saját magunk elviselése a legnehezebb talán, viszont önző módon általában és kitartóan mégis önmagunkra tekintünk. Ez a kép pedig valóban siratni való lehet! Szomorúságunk legfőbb oka, hogy nem látjuk, és távol érezzük magunktól, akit nagyon szeretünk. Ez így van embertársainkkal kapcsolatban – hitves, barát -, de még inkább Istennel. Jézus viszont tudja, hogy a mi legfőbb támaszunk és erőforrásunk, ha ő jelen van életünkben. Ezért is halljuk gyakran tőle: 'Ne féljete, én vagyok, veletek vagyok!' Ez az isteni jelenlét pedig örömteli, hiszen felismerjük benne a végtelen irgalmat, jóságot. Az Isten üzenete az Örömhír. Az evangélium tele van csodákkal, megbízásokkal, meglepetésekkel, ígéretekkel. A fénylő Napba nem nézünk bele, mert megvakít, de örülünk, hogy fent az égen járja útját. A hívő embert is elkápráztatja Isten ragyogása, szinte megszedít bennünket az evangélium nagylelkűsége. Mennyi öröm, tiszta hit sugárzik belőle! A mi örömünk, a gyászban is, földi életünk és örök jövőnk felett Istentől van! Sőt, örömünk maga az Isten! És őbenne van már elrejtve, titokzatos módon a mi szeretünk is!

Ének:

/:„Bizakodjatok, jó az Úr, jósága éltet!
Bizakodjatok, jó az Úr! Alleluja!”:/

Befejezés – ima

Éva

Ne sírj, mert szeretsz engem...

A halál nem jelent semmit.
Csupán átmentem a másik oldalra.
Az maradtam, aki vagyok és te is önmagad vagy.
Akik egymásnak voltunk, azok vagyunk mindörökre.
Úgy szólíts, azon a néven, ahogy mindig hívtál.
Beszélj velem úgy, ahogy mindig szoktál,
Ne keress új szavakat.
Ne fordulj hozzám ünnepeles, szomorú arccal,
Folytasd kacagásod,
Ne vessünk együtt, mint mindig tettük.
Gondolj rám, kérj, mosolyogj rám, kérj, szólíts.
Hangozzék a nevem házunkban,
Ahogy mindig is hallható volt, ne árnyékolja be távolságtartó pátosz.
Az élet ma is olyan, mint volt, ma sem más.
A fonalat nem vágta el semmi,
Miért lennék a gondolataidon kívül- csak, mert a szemed most nem lát?
Nem vagyok messze, ne gondold.
Az út másik oldalán vagyok, lásd, jól van minden.
Meg fogod találni a lelkemet
És benne egészen letisztult, szép, gyöngéd szeretetemet.
Kérlek, légy szíves, ha lehet, töröld le könnyeidet,
És ne sírj, azért, mert annyira szeretsz engem. (Szent Ágoston)